

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput V. (a) Lucius III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

pastus imperatoris ab Episcopis, & Comitibus secundum antiquam consuetudinem solentur; quod si novo tempore fisci Comitalis in ius ecclesiasticum concessus est, augetur stipendium Imperiale ab Ecclesia, iuxta quod Respublica fuerint memorata. Ex quibus deducitur, Episcopos debere tributa ad pastum Imperatori præbere, ut Comites & alii sæculares persolvunt. Igitur quia immunes non sunt à tributorum solutione. Pro cuius canonis expositione dicendum est, in eo non agi de tributis, sed de hospitio, mansionatico, & paratis. Olim enim qui ad hospitium præbendum tenebantur Regi proficiscenti, non modò mansionaticum, verùm & paratas, idest alimenta, &

alia necessaria familie Regis præbebant. Otho Frising. lib. 2. de gestis Friderici, cap. 12. Gregorius Turon. lib. 6. cap. 45. ex quibus, & aliis id probant P. Pitheus in glossar. verbo Pastus; Bignon. in not. ad Marculsum, lib. 1. cap. 3. Cum ergo Episcopi, & clerici immunes sint ab hospitibus præbendis, non tamen sint exempti cum Princeps proficiscitur, ut probavi in dist. capite 1. hoc titul. ideo in dicto canone 8. jubetur, ut tam Episcopi, quam Comites præbeant Imperatori pastum, cum videlicet iter facit; quia tunc debet hospitio recipi, etiam ab Ecclesiasticis. Alteserra de Ducibus libro 3. capite 16.

C A P U T V.

(a) Lucius III.

Cum Ecclesia Dei secundum (b) evangelicam veritatem domus orationis esse debeat, non spelunca latronum, aut sanguinis forum: ne sæculares iudices causas, ubi de sanguinis effusione, & corporali pœna agitur, in Ecclesia, vel cœmeteriis agitare præsumant, sub anathematis interminatione prohibemus: absurdum enim est, & crudele, ibi iudicium sanguinis exerceri, ubi constituta est [c] tutela refugii.

N O T A.

1. (a) [Lucius III.] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 2. nullibi tamen exprimitur causa hujus constitutionis: in ea agitur de iudicio tantum criminali intra Ecclesiam non disceptando, quia de iudicio civili jam idem cautum fuerat in cap. 1. hoc. tit. ubi notavi, verbo Placium.

2. (b) [Evangelicam veritatem.] Quæ veritas per Prophetas præcognita fuit, dicente Domino per Esaiam c. 56. Domus mea domus orationis vocabitur. Hieremi in cap. 7. Nunquid spelunca latronum facta est domus ista? Per Davidem psalm. 68. Zelus domus tue comedit me. Quorum quidem locorum veritas evangelica clare meminit in egregio illo, & mirabili factio Christi Domini, cum egressus, & vendentes de templo eiecit; quod referunt omnes Evangelistæ. D. Matth. cap. 21. Marcus cap. 11. Lucas cap. 19. Johannes cap. 2.

(c) [Tutela refugii.] Cap. inter alia, ubi dicitur hoc titul.

C O M M E N T A R I U M.

3. **C**onclusio traditur, & probatur. EX hoc textu, & ex secunda parte textus in cap. 1. hoc tit. talis deducitur assertio: Iudices sæculares causas, præcipuè ubi pœna sanguinis, vel corporalis imponenda est, disceptare non debent in Ecclesia. Probant eam textus in cap. docet, in fine, hoc titul. in 6. Gregorius VII. in Synodo Romana anni incerti, can. 12. ibi: Nullus iudex laicus, vel vicarius in Ecclesia, vel cœmeterio aliquam potestatem exerceat, vel aliquem distringat, aut capiat, aut furrum ibi requirat. Arelat. sub Carolo can. 22. Ut placita publica, & secularia, nec in atrius basilicarum; nec in ipsis basilicis fiant, dicente Domino: Domus mea domus orationis vocabitur. Turon. sub Carolo can. 39. Placita quidem secularia in Ecclesia, vel in atrius Ecclesiarum

à Comitibus, vicariisque usque modo multis in locis habita, ne ultra fiant interdendum est cum auctoritate Domini, qui expulsus de templo negotiatoribus, asseruit domum Dei debere esse domum orationis. Mogunt. can. 40. ibi: Precipimus, ut in Ecclesia, aut domibus Ecclesiarum, vel atrius placita secularia minime fiant. Synodus apud Sanctum Medardum can. 6. Ut in locis sacris, diebus Dominicis, vel aliis solemnitatibus iudicia publica non exerceantur. Palentinum anno 1322. can. 17. Colon. 3. p. 3. cap. 24. 25. & 26. Ravennat. 2. sub Clemente V. rubr. 12. ibi: Nec in Ecclesia iudicialia tractentur, nec temporalia. Trid. sess. 22. tract. de sacrif. Missæ. in decret. de observand. & evitand. Palentin. in titulo de immunit. Eccles. ibi: Contra sæculares iudices, qui causas in Ecclesia audiunt. Mediolan. 2. tit. 2. dubit. 23. Aquileiense 1. titul. de Ecclesia. & pio in eis versandi modo, §. deambulationes. Theodulf. ad presby. Aurel. cap. 10. ibi: Non debere ad Ecclesiam ob aliam causam convenire, nisi ad laudem Domini, & eius servitium faciendum: disceptationes vero, & tumultus, & vaniloquia, & cetera omnes actiones ab eodem sancto loco penitus prohibende sunt. Illustrant Boëtius Epon. in præfenti, Anton. August. lib. 3. tit. 16. Suarez tom. 1. de relig. lib. 3. cap. 4. Azevedo lib. 1. Curia Pis. cap. 5. Barboia de offic. Parochi cap. 13. Cironius ad tit. de foro compet. Chopinus de jurisd. Andegavi, cap. 45. num. 7. Thom. Delbene de immunit. Eccles. tom. 1. cap. 2. dubit. 2. sect. 2. Hevia in Curia Philip. 1. part. §. 5. in fine.

4. Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti consideratione; nam majori sinceritate, religio- Impugnatur neque iudicia cuncta peragerentur in Ecclesia, quam in loco prophano, tanquam in ipsius Dei præsentia, quilibet ubique sit præsens, in Ecclesiis tamen peculiariter, atque certius nobis exhibet suæ præsentia testimonium: qualis quidem præsentia divinæ cogitatio iudici cuilibet apprime est necessaria pro sententiis religiosissime

mè ferendis: quare Justinianus in *l. rem non novam*, §. 1. de *judiciis*, voluit Judicem in causis cognoscendis, & in sententiis ferendis habere semper propositas, & permanentes ante se sacras Scripturas. Et apud Romanos usitatum olim fuit templis uti pro curia, ad negotia tractanda, ad causas, & lites definiendas. Titus Livius *lib. 3.* loquens de Annibale, & Capuanis ibi: *Egressus curia in templum Magistratus contendit, comprehenditque Decium Magium, atque ante pedes despiratum, causam dicere iussit.* Thucydides *lib. 1.* ibi: *Ararium eis erat Delus, & conventus in eo templo fiebant.* Suetonius *cap. 7.* Vespasianum inducit Imperatorem post peractum sacrificium sedentem pro tribunali in templo Serapidis. Etiam apud eos Senatus habebatur in loco sacro, & non prophano. Gellius *lib. 14. noctium*, *cap. 7.* Alex. ab Alex. *lib. 4. dier. genial. cap. 12.* quod & Servius docuit exponens illud Virgilii 7. *e. Æneid.*

Tellum augustum ingens centum sublime columnis.

Et nisi (inquit) in loco angusto Senatus consilium haberi non poterat. Unde templum Vestæ non fuit augurio consecratum, ne illuc conveniret Senatus, ubi erant Virgines, veluti in templo Jovis Statoris, in æde Concordiæ, in æde Telluris. Appianus *lib. 2. belli civilis*, ibi: *Ex eo die, quo in æde Telluris convocati sumus, in æde Bellone.* Livius *lib. 49.* ibi: *Manlius Proconsul ex Hispania redierat, cui postulanti à Senatu in æde Bellone triumphum, rerum gestarum magnitudo imperabilem faciebat.* Probat Marcel. Donatus in *elucid. ad Suetonium*, *cap. 34.* Lopez ad *lib. 3. Valer. Maximi*, *cap. 3.* Greg. Lopez in *Monarch. Hispana*, *cap. 7.* P. Greg. *lib. 27. syntag. cap. 27. num. 16.* Rosinus *lib. 1. antiq. cap. 14.* Pancirola *lib. 2. var. c. 8.* P. Herodius *lib. 2. ver. judic. tit. 8. c. 1.* Borellus de *præstant. Reg. Cath. c. 60. n. 12.* Stephanus Garonis de *Senator. lib. 1. tit. 4. c. 12.* notavi *lib. 1. Concil. Illiber. cap. 9.* Accedit, nam absurdè iudices sacris se immiscerent, cum prope divinà sint iudicium munia. Justinianus *Apolog. 2.* Unde & Jureconsulti dicuntur Justitiæ sacerdotes in *l. 1. ff. de justitia & iure*, Corippus Africanus *lib. 1. de laudibus Justin. minor.* ibi:

Questor Anastasius sancti pars magis Senatoris,

Compositor morum, juris, legumque sacerdos. Dum enim præstabant ad iudicandum, aliquam sibi sacerdotii sortem assumebant. Eleganter Cassiodorus *lib. 1. epist. 12. ad Eugenium officiorum Magistrum*, ibi: *Esto innocentia templum, temperantia sacrarium, ara justitiæ, absit à iudicariis mentibus aliquid prophanum: Pio Principi sub aliquo sacerdotio serviat. Quamvis aliam hujus nomenclaturæ rationem à pandendis mysteriis eruditè assignet, & probet D. Josephus de *Rebus lib. 8. opuscul. cap. 1.* Et Salomonem Regem in ipso templo locum construxisse ad iudicandum, refertur *lib. 1. Paralip. cap. 7.* ibi: *Edificavit quoque porticum solis, in quo tribunale est, & domuncula, in qua sedebatur ad iudicandum, erat in medio porticu.* Refertur *lib. 3. Regum, cap. 7.* Igitur non rectè in præsentem statuitur, iudices procul ab Ecclesiis debere jus dicere, nec intra Ecclesias, aut earum cœmeteria posse de causis civilibus, seu criminalibus agnoscere.*

Quà dubitandi ratione non obstante vera est præfens decisio, cujus ratio provenit ex venera-

tionem Ecclesiis debita, & ab excessibus, qui in foro, & iudicio illi contrarii passim occurrunt, debita magna enim templorum veneratio semper fuit, non solum apud Catholicos, verum & apud Gentiles, apud quos observatum legimus, ut in templis, aut eorum januis nec loqui fas esset. Cœlius Rhodigin. *lib. 15. antiquit. cap. 23.* & satis apparet ex illis verbis D. Chrylologi: *Ali non videtis, quos homines templi huius vestibula osculantur! hi quidem pronis caputibus abeunt, alii verò manu contingentes, tum eandem ad invicem ori: quasi indignos se crederent, qui sacris postibus oscula figerent.* Et alibi: *Stemus tremantes, & timidi, demissis oculis, erecta vero anima gementes, sine voce subilemus corde.* Facit Seneca *lib. 7. natural. quest. cap. 30.* ibi: *Si in tantum templa compositi, si ad sacrificium accessum tantum submittib; rogam obducimus, & in omni argumentum modestia fingimur.* Et de monachis Ægyptiis Cassianus narrat *lib. 2. instit. cap. 2.* quod etiam convenissent numero longe maximo, tamen eam silentii servasse legem, ut præter illum, qui psalmum decantabat, nemo audiretur, immò nullus omnino adesse putaret. Et D. Ambrosius beatam Marcellam fororem *lib. 3. de virgin. ita instruit: Tu in ministerio Dei gemis, creatus, tussis, risus abstinere.* Alia dedit in *cap. dolentia, de celebr. Missar.* Si ergo adeo reverentia commendatur in Ecclesia, ut omnino silentium servandum sit, rectè in præsentem prohibetur iudicia in Ecclesiis, seu earum cœmeteriis agitare, litæque discipulare. Accedit etiam, nam ex litibus plerumque perjuria, & similia peccata sequuntur, unde iudicium ita describit D. Cyprianus ad Donatum: *Quæ detestari invidemus, inter leges ipsas delinquitur, inter jura peccatur; innocentia nec illic, ubi defenditur, reservatur; sicut in vicem discordantium rabies, & inter togas pace rupta, forum litibus mugit insanum; flagrant ubique delicta, & passim multiformi genere peccandi, per improbas mentes operatur.* Rectè ergo in præsentem prohibetur intra Ecclesias iudicia exerceri, in quibus tot peccata admitti solent. Quod in iudiciis criminalibus majori cum ratione procedit, quia absurdum est, ibi iudicium sanguinis exerceri, ubi est tutela refugii constituta, capite delinquentis *1. quest. 4.* quare sententiam à iudice seculari prolatam in quacunque causa civili, seu criminali, intra Ecclesias, nullam esse docetur in *cap. decet, hoc tit. in 6.* Hoc autem procedit in actibus piis voluntaria jurisdictionis, unde rectè in Ecclesia servus manumittitur, *l. 1. C. de his qui in Ecclesia manumittunt, can. 64. & 82. Codicis Eccles. Afric.* Ut enim olim in templo Peronæ Deæ servi manumittebantur, ita postea ex Constantini constitutione in Ecclesia cum liberata civitate Romanam consequuti sunt, ut de ipso Imperatore agentes referunt Sozomenus *lib. 1. histor. Eccles. cap. 9.* Cassiodorus *lib. 1. histor. tripart. cap. 9.* ibi: *Circa donationem melioris libertatis, quam civitatem Romanam vacans, tres posuit leges, decernens omnes in Ecclesia manumissos sub testimonio sacerdotum civitate Romana frui: Nicephorus lib. 7. hist. cap. 16.* Illustrant Fornerius *lib. 1. select. cap. 4.* Justel. ad *can. 64. Eccles. Afric.* & nonnulla adduxi in *cap. 1. de servis non ordin.* Samuel Petrus ad *ius Anticum lib. 3. tit. 2. fol. 235.*

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, debita nam licet Romani in templis coirent Senatus habenda.

habendi gratia; ut defendit Marcel. Donatus ubi supra; tamen in eodem foro, ubi res venales exponebantur, jus dicebant, *l. inter 83. §. sacram, ff. de V. O.* donec propter populi tumultum, plebisque concursum basilicæ constructæ sunt; in quibus Tribuni plebis jus dicebant, teste Plutarcho in *Caesare minore*, ubi dum agit de Portia basilica, quam Cato major dedicavit; ait: *In ea Tribuni plebis audentiam dare solebant.* Et Prætores, Præidesque jus dicere solere in suis prætoribus; probavi supra in *cap. 1.* & licet apud eos in basilicis, & templis Senatus haberetur, non ideo in nostris Ecclesiis omnipotenti Deo dicatis idem observandum est; cum eis ob præsentiam realem Christi Domini in sacro Eucharistia sacramento major veneratio debeat.

7. Sed supra traditæ assertioni opponi potest decretum Julii Papæ in illis verbis: *Nullus in publico causam agat, nisi in Ecclesia.* Quod specialiter ab ipso Pontifice statutum fuisse refert Damasus in ejus vita: igitur causæ etiam sæculares non in foro publico, sed in Ecclesia sunt discipandæ. Cui difficultati facile responderi posset; admittæ sententiæ eorum, qui dixerunt; Episcopum; & judices Ecclesiasticos posse in Ecclesiis causas decidere, & terminare; *ex cap. præceptum 2. quasi 2. cap. quæ fronte, de appellat.* immo olim Ecclesiam forum non habuisse; quare docent; quod illis primis Ecclesiæ temporibus Episcopi in Ecclesiis tribunalia erecta habebant: sed quia contrarium verius est, videlicet Ecclesiam forum olim habuisse; & extra Ecclesiam Episcopos jus dixisse; licet frequentius lites in Ecclesiis deciderentur, cum omnes ferè controversiæ jurjurando inirentur super altare ad Martyrum reliquias, Gregorius Turon. *lib. 5. cap. 32.* ibi: *Tunc in toto placito ad basilicam martyris sancti conveniunt; elevatisque super altare manibus juravit filium non esse culpabilem.* Et ita extra Ecclesiam episcopum forum habuisse; probantur Cironius *lib. 2. obs. cap. 4. Pileas in cap. 1. §. 17. de offic. Ordin.* Respondendum ergo est; dicta verba Julii Papæ non esse in sensu literaliter accipiendâ; ita ut causas nullus in publico agat; immo in Ecclesia; sed potius accipiendâ Ecclesiam pro foro ecclesiasticis; & tunc rectè itatuit Julius, ut nullus clericus in publico; idest in judicio sæculari, causam agat; sed in Ecclesia; idest coram Episcopo in foro Ecclesiæ: Quò modo accipiendum etiam est decretum Sylvestri his verbis conceptum: *Idem constituit; ut nullus clericus propter quamlibet causam in curiam introiret; nec ante judicem cinctum causam diceret; nisi in Ecclesia; idest in foro Ecclesiæ.*

8. Secundo obstat textus in Concilio Tolet. 6. in ipso initio; in illis verbis: *Idque in Prætorio Toletano in Ecclesia sanctæ Leocadiæ virginis debitis sedibus collocatur.* In quibus dum refertur, Concilium illud celebratum fuisse in Ecclesia sanctæ Leocadiæ; supponitur in ea fuisse Prætorium Toletanum; & per consequens judices sæculares prætorium suum in ipsa Ecclesia habuisse: Pro ejus difficultatis solutione sciendum est; Prætorium variè; & pro diversis locis accipi; aliquando pro parte villæ latius edificata; & patrisfamilias habitavit relicta; *l. plenum 12. ff. de usu & habit. ibi: Plenum autem usum debet habere; si & villa; & prætorio relicta est.* Et *l. 2. ff. de servit. rustic. præd. ibi: Rusticorum prætorium servitutes non nocere aliis tollere; & offi-*

cere prætorio vicini. Et *l. urbana 198. ff. de V. S.* ubi Gæcius Gentilis; & Forner, quo modo accipitur apud Martialem libro 10. *epig. 79.* ibi:

Ad lapidem Torquatus habet prætoria quar-
tum.

Apud Suetonium in *Caligula*, *cap. 57.* ibi: *In extruccionibus villarum; & prætoriorum omniratione posthabita nihil tam efficere concupiscebat; quam quod efficere posse negaretur.* Unde D. Hieronymus *lib. 2. adversus Joan. doliüm* verfatile Diogenis eleganter Prætorium dixit. Etiam Prætorium accipitur pro Imperatoris domo, hincque Præfecti Prætorio vocati, de quibus in *l. ultim. C. de offic. Rebl. Provinc.* ubi Imperator Anastasius; non Leo (ut in vulgatis) ita rescriptit: *Nulli judicum; qui Provincias regunt; in curiis; in quibus sacra palatia; aut prætoria sunt; liceat us relictis prætoriorum sibi domos ad habitandum velius prætoria vindicare.* Et *l. final. C. Theodos. de offic. judic. milit.* In his ergo ædibus Prætores; seu Præsides; habitare; aut jus dicere solebant; ut probant Gothofredus in *dist. 1. ultim. Pancirola lib. 2. var. cap. 191.* Meursius in *glossar. verbo Prætorium*; & notavi in *cap. 1. hoc tit. De Prætorii significatione aptissime S. Eulogius in memoriali Sanctorum; lib. 1. pag. 17. circa principium;* ubi de constanti; & valido martyrum ardore: *Et ita interiri (inquit) contra hostem publicum apertum veritatem erigentes vexillum; ut pote ante fores Prætorii; & in ipso accessu palatii proferentes testimonium indicem perditionis; confusions; & ignominie.* Observantur Cujacius *lib. 1. obs. cap. 28. Pancir. lib. 2. var. cap. 191.* De prætorio ita accepto exponendus est Tertul. ad *scapulam*, *cap. 3.* dum ait: *Claudius Hermenianus in Cappadocia; cum indignè ferens uxorem suam ad hanc sectam transisse; Christianos crudeliter iraculasse; solusque in Prætorio suo vastatus peste; comesus verbis ebullisset.* His suppositis dicendum est; Prætorium in dicto Concilio Toletano 6. accipi pro arce regia; & domo Regum Gothorum; ut exposuit Ambrosius à Morales 2. *p. hist. Hispan. lib. 12. cap. 23.* ubi agens de hoc Concilio Toletano 6. ait: *Celebrosè en la Iglesia de sancta Leocadia; y parece era la del alcazar; por que se fennala en particular ser en el Prætorio de Toledo: y no ay que se pueda entender aqui por Prætorio; sino el alcazar; ó casa real aquien los Godos gente guerrer a se puede creer llamaban assi; por el mismo nombre que los Romanos aquien ellos imitaban; nombraban en la guerra la tienda del general; y en paz usaban en alguna manera de este nombre; como en la sagrada historia evangelica; y en otras parte se vee: T parece que para differenciarla de otra Iglesia de esta santa se le annadio este titulo.* Idem firmat Mariana *lib. 6. hist. Hispan. latino sermone scripta; cap. 6.* de hoc Concilio agens; ibi: *Ad D. Leocadia templum Prætorio vicinum (nunc arce Regia conjunctum est; veteris elegantia & amplitudinis vestigia retinens) ante asem quintum idem Januarii salvis anno 637. conventus habitus est.* Demonstrantur clarè Patres per illa verba; in Prætorio Toletano; quasi discrimen statuentes inter Ecclesiam Prætoriensem; quæ arci contigua est; & Prætoriensem; quæ in suburbio sita reperitur; & est tertia sanctæ Leocadiæ; de qua in Concilio Tolet. 17. ita legitur: *Deum in Ecclesia gloriosa virginis; & confessoris Christi sanctæ Leocadiæ; quæ est in suburbio Toletano; ubi sanctum*

ejus corpus requiescit, plerique Hispaniarum, & Galliarum Pontificis convenissemus. Unde aliqui voluerunt celebratum fuisse dictum Concilium Tolet. 6. ut refert Mariana *dict. lib. 6 cap. 6. histor. Hispano idiomate vulgata*, anno 1617. ibi: *Celebrosé el Concilio que fue sexto entre los de Toledo en sancta Leocadia Pratorienfe*; que algunos entienden fue la Iglesia de la sancta, que esta juncta al alcazar, llamado en latin Praterio, y en su vejez

muestra rastros de su antiguo primor, y granda. Otros quieren, que la Iglesia de sancta Leocadia la Pratorienfe fue la que esta fuera de la ciudad, por que tambien las casas de campo se llaman Pratorios. Notavit eruditus D. Laurentius Ramirez in notis ad *chron. Luisprandi*, numero 102. Unde deducitur, Prætorium in dicto Concilio Tolet. 6. non accipi pro loco, ubi lites disceptantur.

C A P U T VI.

Innocent. III. *Illustr. Regi (a) Conatia.*

INter alia, quæ nobis Regalis prudentia suis litteris intinavit, quid de illis fieri debeat, qui maleficia perpetrantes, confugiunt ad Ecclesias, ut pro reverentia sacri loci debitas pœnas valeant evitare, sollicitè requisivit. Nos igitur tuis quaestionibus respondentes, juxta sacrorum (b) canonum instituta, & traditiones legum civilium ita duximus in hujusmodi distinguendum, quod (c) confugiens ad Ecclesiam, non est (d) violenter ab Ecclesia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem, vel ad pœnam: sed (e) rectores Ecclesiarum sibi obtinere debent & membra, & vitam; super eo tamen quod iniquè fecit, et legitime puniendus: & hoc verum est nisi (f) publicus latro fuerit, vel nocturnus populator (g) agrorum, qui dum itinera frequentat, vel publicas stratas obsidet, ob transgressionis insidias ab Ecclesia extrahi potest impunitate non præstita, secundum canonicas sanctiones. Si verò servus fuerit, qui confugerit ad Ecclesiam, postquam de impunitate sua dominus ejus clericis juramentum præstiterit, ad servitium domini sui (h) redire compellatur, etiam invitus, alioquin à domino poterit occupari. Tu ergo fili charissime, cum in regno tuo aliquid horum contigerit, juxta præmissam distinctionem sic procedere studeas, quod Ecclesiarum honor, & immunitas servetur illæsa, & malignandi facultas prave voluntatis hominibus auferatur.

N O T Æ.

1. (a) *Conatia.* Ita legitur in tertia collectione, *sub hoc tit. cap. 1.* in sexta autem legitur, *Scotia*; & nescio quæ inscriptio verior sit, cum reperiantur temporibus Innocentii III. in Conatia, quæ est insula Hiberniæ, Rodericus Rex adeo factus elatus, ut Regem se Hiberniæ nominaret, ut refert Polydor. Vergil. *lib. 3. hist. Angel. fol. 216.* & Alexander Scotiæ Rex: sed retineo epigraphen *Conatia*, quia Anastas. Germon. *lib. 3. de sacrorum immunit. cap. 16. num. 54.* testatur in Vaticano Codice legi *Conatia*.
2. (b) *Statuta canonum, & traditiones legum.* Ad quas, cum Ecclesia PP. de hac immunitate agunt, semper se referunt, *cap. sicut 36. 17. quest. 4. ibi: Ecclesiastici canones, & lex Romana constituerunt.* Concil. Aurel. 4. *can. 29.* Aurel. 5. *can. 23.* Matiscon. 2. *can. 9.* ibi: *Licet reverendissimi canonum, atque sacratissime leges, &c.* Inæqualiter tamen, ita ut in hac immunitatis materia non attendantur leges sæculares, nec juxta eas casus dubii decidentur; sed secundum sacros canones, quorum proprium est, cum agitur de re merè ecclesiastica, fines, & modum dicere huic immunitati. Covar. *lib. 2. var. c. 20. Quesada 99. jur. cap. 1. num. 4.* unde audiendus non est Imperator Justinianus in *authent. de mandat. Princip. §. nunc autem, collat. 17.* dum statuit, hac immunitate non gaudere adulteros, & virginum raptores, cum circa hos contrarium

sit definitum in *cap. de raptoribus 3. 36. quest. 1.* & licet moti auctoritate textus in *l. finak tit. 1. partit. 1.* raptoribus virginum immunitatem hanc de negent Menochius *lib. 2. de arbitr. casu 391.* Jul. Clarus *lib. 5. recept. sentent. §. raptus, num. 2.* Ant. Gomez in *l. 80. Tauri, num. 36.* D. Joan. Vela de *preis delict. cap. 29. Covar. lib. 2. var. cap. 20. num. 8.* tamen observandam esse Ecclesiæ dispositionem, de qua in *dict. cap. de raptor.* cum aliis resolvit Percya de *manu regia part. 2. cap. 56.* & consequenter cognitio hujus immunitatis semper spectat ad judicem ecclesiasticum, ut infra dicemus. Quare cautè procedant judices sæculares, qui existimant, cum causa immunitatis defertur ad Regias Cancellarias, pronunciari ita posse: *hæc fuerat in consuet. y proceder.* Quia hoc tantum admitti potest in casu notorio facti, videlicet cum aperte constat, regem ad Ecclesiam non confugisse, seu ex ea abducum non fuisse: & cautè tam in hoc casu, quam in aliis immunitatis, judices sæculares pronunciare debent, vulgò dando auto de legos. Nam talis pronuntiatio solum fieri potest, quando procedit iudex ecclesiasticus contra reum laicum; & in negotio prophano; secus verò deficiente aliquo ex his requisitis, ut docent Salgado de *proced. 1. p. cap. 1. num. 2.* & *cap. 2. num. 27.* & de *supplicat. 2. p. cap. 27. num. 59.* Vela *dissert. 10. num. 70.* Covar. *practic. cap. 25. num. 3.* Pareja de *instrum. edit. 1. tom. tit. 2. resol. 6. in specul. 2. n. 260.* Luna & Arellanus *lib. 2. singul. cap. 5. §. 1. n. 41.*